

Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku

k výroku a odôvodneniu uznesenia č. k. III. ÚS 197/2022 z 31. marca 2022

1. Podľa § 67 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o ústavnom súde“) pripájam k uzneseniu ústavného súdu č. k. III. ÚS 197/2022 z 31. marca 2022 odlišné stanovisko (zvýraznenie textu doplnil autor).

2. Ústavná sťažnosť sa dotýka trov konania a s väčšinou senátu sa stotožňujem v tom, že ústavný súd je pri prieskume rozhodnutí všeobecných súdov týkajúcich sa trov konania zdržanlivý. Trovy konania predstavujú vedľajší inštitút k veci samej, preto bolo významné poznať, o čo išlo v okolnostiach veci a k akému prípadu bolo rozhodovanie o trovách akcesorické.

3. Prvý zákon o spotrebiteľských úveroch¹ obligatórne vyžadoval tzv. amortizáciu splácania ako náležitosť zmluvy.² Z amortizačnej tabuľky má spotrebiteľ možnosť spoznať štruktúru každej splátky podľa toho, aká časť dopadá na istinu, na úroky a na poplatky. Uvedené zákonné pravidlo bolo v praxi presadzované (bezúročnosť úveru) a voči veriteľom pre jeho nedodržanie boli vyvodzované sankcie.³ Smernica európskej únie, ktorá bola základom pre transpozíciu prvého zákona o spotrebiteľských úveroch⁴, takejto obligatórnej amortizácii nebránila.

4. V druhom zákone o spotrebiteľských úveroch bolo uvedené pravidlo o obligatórnej amortizácii opätovne do textu zákona zakotvené⁵, a to s obdobným textom a s rovnakou sankciou bezúročnosti pre prípad, že veriteľ túto náležitosť priamo v zmluve neuvedie.

5. Sťažovateľka z dôvodu neuvedenia amortizácie podľa zákonnej dikcie o jej obligatórnosti⁶ podľa druhého zákona o spotrebiteľských úveroch uplatnila na súde zákonnú sankciu bezúročnosti. Keďže druhá smernica o spotrebiteľských úveroch nezakotvuje obligatórnu

¹ Zákon č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov.

² Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí **musí obsahovať výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov** [§ 4 písm. i) prvého zákona o spotrebiteľských úveroch].

³ Napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Sžo/61/15 „zmluva o spotrebiteľskom úvere má obsahovať splátku nielen istiny, ale aj splátku úrokov a poplatkov“.

⁴ Smernica Rady 87/102/EHS z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru.

⁵ Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí **musí obsahovať tieto náležitosti: výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov...** [§ 9 ods. 2 písm. l) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov].

⁶ Poskytnutý spotrebiteľský úver sa považuje za **bezúročný a bez poplatkov**, ak zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje náležitosti podľa § 9 ods. 2 písm. a) až l), s), z) a aa) [§ 11 písm. b) druhého zákona o spotrebiteľských úveroch].

amortizáciu úveru ako náležitosť zmluvy a vyžaduje plnú harmonizáciu⁷, vznikli prinajmenšom dve otázky: 1. či je v súlade s cieľmi smernice vyžadovať amortizáciu úveru ako náležitosť zmluvy, a pri negatívnej odpovedi, 2. čo s prípadmi, v ktorých spotrebiteľia svoje právo na bezúročnosť úveru už uplatnili podľa znenia zákona. Súvisiacou je aj otázka, kto zodpovedá za prípadnú nedôslednú harmonizáciu a kto si môže a má náhradu škody pre nesprávnu harmonizáciu uplatniť.

6. Na prvú otázku bez akýchkoľvek pochybností prispel k vyriešeniu Súdny dvor Európskej únie, ktorý vychádzal z plnej harmonizácie smernice, ktorá takúto amortizáciu nevyžadovala⁸. Na tento rozsudok promptne reagoval slovenský zákonodarca, ktorý zmenil text zákona a v dotknutom ustanovení zákona sa už nevyžadovala výška splátky a v rámci nej výška úrokov a poplatkov, ale už len výška splátky⁹. Táto zmena zákona nastala 1. mája 2018. V odôvodnení návrhu zákona sa okrem iného uvádza **„Vypustenie náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere bolo nevyhnuté z dôvodu záverov Rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z 9. novembra 2016 vo veci C-42/15. Ak by sme predmetné ustanovenia ponechali v zákone č. 129/2010 Z. z., Slovenská republika by išla nad rámec podmienok stanovených smernicou.“**

7. Zložitejšou sa stala druhá otázka, čo so stavom, keď spotrebiteľia vychádzali z textu zákona (dôverovali zneniu zákona) a svoje práva uplatnili ešte pred jeho zmenou. Najvyšší súd Slovenskej republiky na to zareagoval tak, že stroho skonštatoval, že **„od 01.05.2018 dochádza k pregnantnejšiemu zrušeniu špecifikácie splátok istiny, úrokov a iných poplatkov a súvisiacej sankcie a to opatrením zákonodarcu, no dovtedy, a teda aj v sporoch zo zmlúv o spotrebiteľských úveroch uzavretých do 01.05.2018, sa môže, (je aj potrebné) dosiahnuť obdobný účinok tzv. eurokonformným výkladom zo strany súdov“**.¹⁰

8. Tento názor najvyššieho súdu sa dostal do polemiky, pretože na jednej strane už nepretrvávali pochybnosti, že cieľ smernice nevyžaduje amortizáciu splátky ako náležitosť zmluvy, no na druhej strane nebola zodpovedaná dôležitá otázka, či nedôjde k stavu „contra legem“. Eurokonformne znamená použiť všetky výkladové metódy, celý právny poriadok na dosiahnutie cieľa smernice, **nie však contra legem**.¹¹

9. Okresný súd skonštatoval, že spornú dikciu zákona treba vykladať tak, že ide len o text obsahujúci termín splátky, a nie aj jej špecifikáciu. Ani uvedené rozhodnutie sa nevyrovnáva so všetkými výkladovými metódami a aby nešlo o výsledok contra legem. Už pri

⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS.

⁸ Rozsudok Súdneho dvora z 9. novembra 2016 vo veci 42/15, Home Credit Slovakia c/a Klára Bíróová, EU:C:2016:842.

⁹ Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí musí obsahovať tieto náležitosti: výšku, počet, frekvenciu splátok a prípadné poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia [§ 9 ods. 2 písm. i) druhého zákona o spotrebiteľských úveroch v znení novely vykonanou zákonom č. 279/2017 Z. z.].

¹⁰ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3Cdo/146/2017 z 22. 2. 2018.

¹¹ Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie ako Rasmussen, C-441/14, EU:C:2016:278, Pfeiffer, C-397/01 až C-403/01, EU:C:2004:584 body 113 a 114, Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, bod 48, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, bod 100; Dominguez, C-282/10, bod 25,27, a Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, bod 38.

systematickom výklade je zrejmé, že na inom mieste¹² zákonodarca vymedzil náležitosť splátky len v rovine jej výslednej sumy (bez jej špecifikácie). Legislatívne pravidlá vlády predpokladajú, že ak zákon má normovať na rôznych miestach rovnaký obsah, použije sa rovnaký legislatívny jazyk.¹³ Zjavne teda došlo (nesprávne) k doslovnému legislatívnemu prevzatiu dikcie z prvého zákona o spotrebiteľských úveroch, čo predkladatelia zmeny zákona v dôvodovej správe v podstate uznali a sudy sa s otázkou eurokonformného výkladu no nie contra legem náležite nevyrovnali.¹⁴

10. Neboli pochybnosti o tom, že ústavný súd nemal žiadnu možnosť vstupovať do rozhodnutia všeobecného súdu vo veci samej, no práve vec samá mala pritom význam pri rozhodovaní o trovách konania. Prvýkrát sťažovateľka doplatila na text zákona, ktorému sťažovateľka nemal dôvod nedôverovať, ak existovali súdne rozhodnutia vrátane rozhodnutí najvyššieho súdu o opodstatnenosti požiadavky na amortizáciu priamo zmluve. Sťažovateľka spornú dikciu zákona o bezúročnosti úveru označila za právny dôvod jej žaloby. Nie spotrebiteľia vrátane sťažovateľky, ale dodávateľia úverov mali byť tými, ktorí si uplatnia práva spojené s nedôslednou transpozíciou. Prenesenie bremena na plecia spotrebiteľov bolo nenáležité a historicky neobstojí. Druhýkrát sťažovateľka bola dotknutá štátnou mocou, tentokrát súdnou mocou, ktorá jej v okolnostiach prípadu uložila povinnosť nahradiť pomerne vysoké trovy konania banke.

11. Práve v okolnostiach prípadu sa pri štandardoch dopadajúcich na rozhodovanie o trovách konania vrátane *ex officio* rozhodovania nedokážem stotožniť s výsledkom, že sťažovateľka má zaplatiť viac ako 2000 eur banke, ktoré okolnosti navyše indikujú jej nelichotivú finančnú situáciu [trovy (2 124 eur) dosiahli polovicu výšky úveru (4 329 eur) s mesačnými splátkami po cca 70 eur]. Tú problém s uložením povinnosti nahradiť trovy nekončí. Sťažovateľka má nahradiť trovy konania tak, že sa z jej veci kreovali 4 nároky. Žalobný návrh [o bezúročnosť jedného a toho istého úveru] bol okresným súdom posúdený formalisticky počtom odrážok petitu žaloby rímskymi číslicami I až V.¹⁵ Pritom neprimeraný formalizmus pri posudzovaní

¹² Pri spotrebiteľskom úvere podľa § 1 ods. 6 je veriteľ alebo finančný agent povinný poskytnúť spotrebiteľovi informácie podľa § 4 ods. 1 písm. a) až d), f), g), l), q) a s); okrem týchto informácií je veriteľ alebo finančný agent povinný poskytnúť informácie o výške, počte a frekvencii splátok spotrebiteľa... [§ 5 ods. 2 písm. a) druhého zákona o spotrebiteľských úveroch].

¹³ Návrh právneho predpisu musí byť terminologicky presný, jazykovo a štylisticky správny podľa pravidiel slovenského pravopisu a majú sa v ňom používať rovnaké pojmy a termíny vždy v tom istom význame a na označenie rovnakých právnych inštitútov (Legislatívne pravidlá vlády Slovenskej republiky, príloha č. 5).

¹⁴ V tejto veci sa však Krajský súd v Prešove pýtal na spôsob vykonania eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva. Jeho otázka smerovala k zisteniu, či je postačujúce, ak sa vnútroštátny súd len vysloví, že eurokonformný výklad dotknutého ustanovenia vnútroštátneho práva je možný, alebo či je potrebné aj vysvetliť, za použitia akých výkladových metód k tomuto záveru dospel a náležite zdôvodniť tento výklad. Tento zmysel otázky však úplne zanikol a krajský súd dostal odpoveď na niečo, načo sa nepýtal a čo v svojom rozhodnutí nemôže využiť. Snaha Súdneho dvora o poskytnutie užitočnej odpovede nebola v tomto prípade veľmi úspešná. Súčasne však treba dodať, že predmetná prejudiciálna otázka krajského súdu smeruje ku kvalite rozhodnutí slovenských súdov z pohľadu spôsobu ich odôvodňovania a použitej argumentácie, čo je skôr otázka pre ústavný súd ako pre Súdny dvor. JANOŠIKOVÁ, M. Spotrebiteľia a premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia. *Bulletin slovenskej advokácie*. 5/2021, 63s.

¹⁵ Zmluva o poskytnutí spotrebiteľského úveru „Flexipôžička“ č. ██████████ uzatvorená 16. 10. 2015 je bezúročná a bez poplatkov (výrok I), žalobkyňa je povinná zaplatiť žalovanému z mesačnej anuitnej splátky č. 57 obsiahnutej v zmluve o poskytnutí spotrebiteľského úveru „Flexipôžička“ č. ██████████ uzatvorenej 16. 10. 2015 iba čiastku sumy 19,60 eur (výrok II), žalobkyňa nie je povinná zaplatiť žalovanému z mesačnej anuitnej splátky č. 57 obsiahnutej v zmluve o poskytnutí spotrebiteľského úveru „Flexipôžička“ č. ██████████ uzatvorenej medzi 16.10.2015, čiastku sumy 64,05 eur (výrok III), žalobkyňa nie je povinná zaplatiť žalovanému jednotlivé anuitné mesačné splátky č. 58 (vrátane) až

procesných úkonov strán sporu nie je v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu.¹⁶

12. Súd tak nepriznal dodávateľovi úveru právo na náhradu trov konania za jeden nárok (o bezúročnosť jedného úveru), ale za štyri nároky a u všetkých nárokoch za 11 úkonov. Sťažovateľka takto nemá nahradiť trovy konania za 11 úkonov právnej služby len za jeden nárok, ale za štyri petitórne vykreované nároky x 11 úkonov len znížených podľa § 13 ods. 3 vyhlášky, ktorý bol na vec aplikovaný. Inými slovami, sťažovateľka má v spore o bezúročnosť jedného úveru zaplatiť náhradu akoby za jedenásť úkonov x štyri nároky, t. j. akoby 44 odmien.

13. S takýmto výsledkom sa z ústavnoprávneho hľadiska nestotožňujem. Predovšetkým rozhodovanie o trovách konania je typické tým, že sa rozhoduje aj bez návrhu. Súd síce aplikoval § 13 vyhlášky, a teda relevantnú normu, no bez zohľadnenia skutočného predmetu sporu na účely výpočtu tarifnej odmeny advokáta a nezohľadnil ani dôvody hodné osobitného zreteľa. Výsledok rozhodovania o trovách konania je nadmerne formalisticky a ústavne neudržateľný. Súd priznal náhradu trov advokáta okrem iného za posudzovanie bezúročnosti jednej a tej istej 57. splátky dvojnásobne. Natíska sa otázka, či ak by všetkých 108 splátok bolo rovnako naformulovaných do „petitórnych rímskych CVII“, či by pri rovnakom prístupe išlo o 107 nárokov. Výsledok je nepredstaviteľný.

14. Som toho názoru, že ak sťažovateľka preto tento svoj jediný nárok na bezúročnosť rozložila do viacerých pododsekov žalobného návrhu (petitu), išlo stále o to isté, čoho sa domáhala (bezúročnosť), a pri posudzovaní tejto záležitosti sa malo vychádzať z petitu bez ohľadu na počty jeho odsekov, ale tak, ako predpokladá vyhláška, z hodnoty úkonu právnej služby vo vzťahu k predmetu sporu. Nie všetky žaloby a žalobné petity zodpovedajú požiadavkám na text podľa predstáv čitateľa, no rozhodujúci je žalobný návrh v kontexte na predmet sporu. A pritom je veľmi dôležité rozlišovať inštitút spojenia viacerých vecí od jednej veci len rozloženej do odsekov v žalobnom návrhu. Sudca rozhodujúci o sťažnosti nebol ničím limitovaný, aby nielen použil dotknuté ustanovenie § 13 ods. 3 vyhlášky, ale ho aj ústavnekonformne interpretoval, a to aj nad rámec výhrad sťažovateľky obsiahnutých v sťažnosti, ktorými namietala nesprávny právny názor VSÚ pri aplikácii § 13 ods. 3 vyhlášky (bod 8 preskúmaného uznesenia).

15. Namietanie ústavne neudržateľnej aplikácie a interpretácie je aj súčasťou sťažnostnej argumentácie a vyjadrujem presvedčenie, že táto vec mala byť podrobená úplnému meritórnemu prieskumu. Po rozhodnutí ústavného súdu väčšinou senátu tento prípad sťažovateľky, ktorá evidentne dôverovala textu zákonnej normy a ktorá má zaplatiť trovy konania napriek jej nepriaznivej situácii akoby 44 odmien podľa § 13 ods. 3 vyhlášky, považujem za ústavne neakceptovateľné. Plne sa stotožňujem, že pri trovách ma byť ústavný

po splátku č. 108 (vrátane) obsiahnuté v zmluve o poskytnutí spotrebiteľského úveru „Flexipôžička“ č. [REDAKOVANÉ], uzatvorenej 16. 10. 2015 (výrok IV), zmluvná podmienka uvedená v zmluve o poskytnutí spotrebiteľského úveru „Flexipôžička“ č. [REDAKOVANÉ] uzatvorenej 16. 10. 2015, pod čl. I bod 3: „poplatok za poskytnutie úveru 96,- €“ je ako neprijateľná podmienka podľa § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka neplatná (výrok V).

¹⁶ ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J. a kol. *Civilný sporový poriadok*. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, 487s. ISBN: 978-80-7400-629-6.

súd zdržanlivý, avšak napadnuté rozhodnutie je extrémom zasahujúcim do práv sťažovateľky a vôbec nekorešponduje čl. 38 Charty základných práv Európskej únie, podľa ktorého politiky Únie zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov.

V Košiciach 31. marca 2022

Peter Straka
sudca